

For more information, please call/text us at: **0920-911-1398** or visit:
www.philrice.gov.ph | www.pinoyrkb.com | www.openacademy.ph

Unsaon pagpili sa hustong barayti nga itanum

[Pagpili sa Binhi ug Barayti]

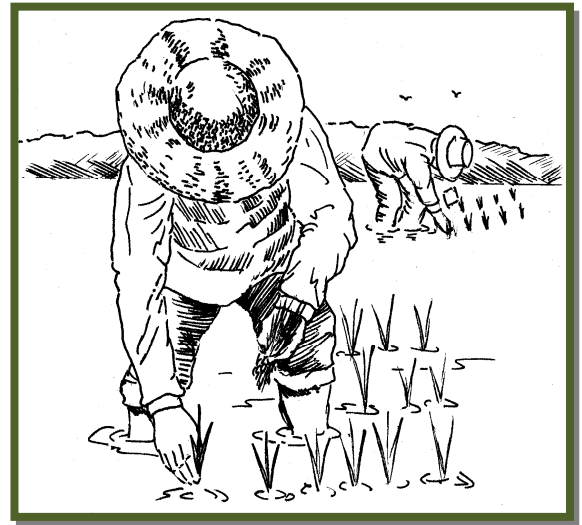
Pili-a ang rekomendadong barayti sa inyong lugar, para sa *irrigated, rainfed, drought- or saline-prone*, nga adunay taas nga resistensya sa pesteng insekto ug sakit. Kini nga impormasyon pwede mahibaloan sa inyong *municipal/city agriculture office, seed growers*, ug ubang mag-uuma nga adunay kahibalo, sa inyong lugar. Ang mga barayti adunay lain-laing reaksyon sa insektong peste ug sakit. Pananglitan, Matatag series nga adunay resistensya batok sa tungro.

Magtanom ug barayti nga angay sa klima sa inyong lugar. Pananglitan, sa Ifugao Rice Terraces, magtanom ug barayti nga angay sa bugnaw ug taas nga lugar.

Pagtanom sa sakto nga barayti

Ang mag-uuma kasagaran mo pili sigun sa mga bag-o nga mga barayti, sa pagtuo nga mao ang permanente nga taas ug abot. Pero ang barayti sa humay nigawas basi sa mga rason gawas sa abot (e.g. maayo nga kalidad lugas, adunay resistensya sa peste ug sakit, tolerance sa bugnaw o drought). Konsultaha ang inyong mga agricultural technologist sa rekomendadong barayti sa inyong lugar.

Ang paggamit ug sertipikadong binhi nagaresulta sa himsog nga mga tagud.

1. Mga tamdanan sa pagpili sa barayti nga itanum:

- a. **Ayon sa lokal nga panahon sa inyong lugar.** Ang mga barayti nga imong itanom kinahanglan moayon sa klima ug panahon sa inyong lugar. Adunay mga barayti nga haum sa *irrigated lowlands, rainfed lowlands, cool-elevated areas, saline-prone areas, ug uplands*.
- b. **Dalian o laayan.** Ang mga barayti nga dalian makalikay sa mga peste ug panahon sa ting bagyo. Aron usab nga makatanum sa duha o sobra sulod sa isa ka tuig. Apan, ang mga barayti nga taas ang gidugayon sa pagtubo dunay taas nga potensiyal nga ani tungod kay maayo ang panahon sa pagtubo.
- c. **Molahutay sa huwaw.** Sa panahon sa ting huwaw o kung ulahi ang irigasyon, ang mga barayti nga molahutay sa huwaw mas bentahang ipugas (*direct dry seeded*). Ang mga barayti para sa *rainfed ug upland* adunay kinaiya nga molahutay sa huwaw sama sa PSB Rc1, Rc14, Rc16, Rc36, Rc38, Rc40,

Rc42, ug NSIC Rc222. Ang bag-ong barayti nga NSIC Rc192, haum sa pausab-usab (rainfed lowland) nga panahon.

- d. **Resistensyado sa peste.** Paggamit ug barayti nga adunay resistensiya sa *major* nga peste kasagaran sa lugar. Ang mga barayti nga Matatag 3 ug 6 nagpakita nga makabatok sa tungro.
 - e. **Resistensiya sa pagtubo sa dili haum nga yuta.** Adunay mga barayti nga motubo gihapon taliwala sa dili haum nga kondisyon sa yuta sama sa yuta nga dunay sagol nga tubig sa dagat, yuta nga kulang sa zinc, posporo ug iron, sobra nga manganese ug aluminum, ug makahilo nga mga yuta. Ang PSB Rc1, pananglitan, haum sa *acidic* nga yuta samtang ang PSB Rc48, PSB Rc50, PSB Rc84, PSB Rc86, PSB Rc88, and PSB Rc90 haum sa yuta nga apektado sa parat nga tubig. Ang bag-o nga mga barayti sama sa Salinas 1, 2, 3, 4, and 5 nagpakita ug sakto-sakto nga resistensiya sa tubig dagat, nga adunay sakto nga abot.
 - f. **Resistensiya sa pagpanghapa (lodging).** Ang mga butang nga nakaapekto sa pagpanghapa sa humay: lakip niini ang katas-on sa tanum, sobrang kahayag, gilay-on, ug kadaghanon sa patambok sa yuta, pamaagi sa pagdumala sa tanum, kusog nga hangin ug ulan, matang sa lapak sa dahon, kabag-on sa punuan ug hapsay nga gamut. Naay mga barayti nga naay resistensiya sa pagpanghapa, lakip niini ang IR8, PSB Rc2, PSB Rc30, PSB Rc34, ug PSB Rc74.
 - g. **Resistensiya sa pagkahumol sa tubig o sa baha.** Kini nga kalidad kinahanglan kung adunay sunod-sunod nga ulan ug baha mo lungtad sa 2-3 ka adlaw. Ang Submarino 1 nga barayti mabuhi sa gihapon bisan nakahumol hantod sa 14 ka adlaw sa panahon sa vegetative.
2. Hinumdumi nga ang mga barayti nga imong napili wala naglangkob tanan nasulti sa ibabaw nga mga kalidad. Pilia ang brayti nga makasustenar sa mga kinahanglan ug makabatok sa mga problema sa inyong local.
 3. Makalikay sa problema sa peste sa inyong basakan pinaagi sa pagdungan-dungan ug tanom. Kini nagpasabot nga ikaw ug imong silingan nga mga mag-uuma (sulod sa pinaka-ubos sa 20-ektarya sunod nga basakan) kinahanglan magtanom sulod o ubos sa isa ka bulan.
 4. Pagtanom ug sertipikado nga binhi o maayo nga binhi sa maayong barayti nga haum sa inyong basakan. Ang sertipikadong binhi adunay 98% puro, hinlo, puno, parehas ang kadak on, ug adunay pinakaubos nga tubo (germination rate) sa 85%. Paggamit sa sertipikado nga binhi nagresulta sa himsog nga tagod nga motubo ug dali ug tupong. Kining tanang nakahatag ug 5-10% pagtaas nga ani.
 5. Hinumdumi nga ang himsog nga tagod adunay daghan nga gamot, motubo ug dali, ug makahimo ug tupong nga tindog kaysa minus nga kalidad nga tagud. Tungod niini, ang sertipikado/maayo nga binhi nakasiguro sa taas ug abot.

Reviewed by:

Thelma F. Padolina

